

ПРАВОВИЙ СТАТУС ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОСНОВНІ КОМПОНЕНТИ

Дерев'янко Н. З.

*доктор філософії в галузі права,
старший викладач кафедри суспільно-правових дисциплін
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'ячука*

Михальчук Д. П.

*студентка I курсу юридичного факультету
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'ячука
м. Рівне, Україна*

Правовий статус громадянина класично сприймають через комплекс прав серед яких основну увагу приділено політичним [8]. Взаємовідносини держави й індивіда повинні бути чітко урегульовані й упорядковані. Адже, правовий статус індивіда розрізняється в залежності від того, чи виступає він у якості громадянина, іноземця або особи без громадянства (апатриду) [6].

Взагалі поняття «статус» використовується різними науками, загальна теорія права на підставі якого виробила концепт «правовий статус». Аналіз значної кількості літератури з теорії держави й права, конституційного права свідчить, що термін «правовий статус» вживається переважно щодо таких категорій як: «людина», «громадянин», «іноземець», «особа без громадянства», «державний службовець», тобто позначає статус (становище) фізичної особи. Щодо юридичних осіб (зокрема, органів державної влади) вживається термін «компетенція», який за значенням має бути тотожним терміну «правовий статус» [1; 2].

Досліджуючи це питання, у межах власної праці А. Приходько [4, с. 176-177] з'ясував, що у загальному розумінні під статусом (від латинського «status» – положення, становище) розуміється правове положення (сукупність прав і обов'язків) фізичної чи юридичної особи. Це абстрактний багатозначний термін; у загальному значенні означає сукупність стабільних значень параметрів об'єкта або суб'єкта [4, с. 177].

Таким чином, залежно від різновидів суб'єктів правовий статус може мати досить широкий спектр правових характеристик. Нас же цікавить саме правові характеристики, що окреслюють статус громадянина України.

Громадянство – стійкий політико-правовий зв'язок особи з державою, що виражається у взаємних правах і обов'язках, в свою чергу громадянин України – це особа, яка набула громадянство України

в порядку, передбаченому законами України та міжнародними договорами України [5].

Необхідно відзначити, що в багатьох країнах світу існує подвійне громадянство. Так, крім України єдине громадянство існує лише в 51 країні світу зокрема: Китаї, Азербайджані, Японії, Словаччині, ОАЕ, Монако, Узбекистані, Таїланді, Непалі, Кубі, Катарі, Індії, Казахстані, Білорусь та в інших країнах. Ще 29 країн світу допускають наявність подвійного громадянства, але за певних умов. Наприклад, в Грузії це може дозволити президент, якщо це має значення для національних інтересів країни (схожі умови в Австрії та Південній Кореї). У Ліхтенштейні, Намібії, Сальвадорі, Естонії, Нігерії та Словенії право на подвійне громадянство мають ті, хто отримав паспорт країни за народженням. В Афганістані право на подвійне громадянство є у подружжя іноземних громадян або афганців, які втекли з країни через війну або політичну нестабільність [3].

В Україні останнім часом також йдуть розмови про можливість надання громадянам права перебувати одночасно в правових відносинах з двома державами. Так, Президент України Володимир Зеленський в своїх інтерв'ю ЗМІ неодноразово говорив про необхідність легалізації подвійного громадянства і доручив МЗС підготувати необхідні проекти. Один із законопроектів вже поданий на розгляд до Верховної Ради. Метою дозволу мати подвійне громадянство є необхідність припливу в Україну громадян і повернення на батьківщину так званих «економічних» емігрантів, зберігши при цьому норму про «єдине громадянство», це означає, що влада буде сприймати людей як громадян тільки України, незважаючи на можливу наявність паспорта іншої держави. «Зміна буде в тому, що ми не будемо вимагати виходу з іншого громадянства для отримання українського паспорта», – повідомив глава Державної міграційної служби України [7].

Не вдаючись у дискусію з приводу подвійного громадянства зазначимо, що права й обов'язки в правовій державі фіксують складну систему взаємовідносин держави й особистості, засновану на демократичних принципах [6]. Отже, досліджуючи правовий статус громадянина України не можливо оминати питання, на підставі яких принципів ґрунтується вказаний статус.

Принципи громадянства України визначені у Законі України «Про громадянство», так стаття 2 визначає, що законодавство України про громадянство ґрунтується на таких принципах:

– єдиного громадянства – громадянства держави Україна, що виключає можливість існування громадянства адміністративно-територіальних одиниць України. Якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових

відносинах з Україною він визнається лише громадянином України. Якщо іноземець набув громадянство України, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України;

- запобігання виникненню випадків без громадянства;
- неможливості позбавлення громадянина України громадянства України;
- визнання права громадянина України на зміну громадянства;
- неможливості автоматичного набуття громадянства України іноземцем чи особою без громадянства внаслідок укладення шлюбу з громадянином України або набуття громадянства України його дружиною (чоловіком) та автоматичного припинення громадянства України одним з подружжя внаслідок припинення шлюбу або припинення громадянства України другим з подружжя;
- рівності перед законом громадян України незалежно від підстав, порядку і моменту набуття ними громадянства України;
- збереження громадянства України незалежно від місця проживання громадянина України [5].

Крім вказаних принципів у сукупність правових ознак, що визначають правовий статус громадянина України входять наступні категорії, що визначені також у Законі України «Про громадянство», це: підстави набуття громадянства (ст. 6); випадки коли особу не приймають до громадянства України (ст. 9); порядок поновлення громадянства (ст. 10); припинення громадянства України та скасування рішень про набуття громадянства України (розділ III).

Отже, правовий статус громадянина України – це сукупність встановлених національними та міжнародними нормами правових основ його взаємовідносин з державою (встановлюють порядок володіння та користування громадянином своїми правами, а також виконання ним обов'язків).

Література:

1. Армаш Н.О. Керівник органу виконавчої влади: адміністративно-правовий статус : монографія . Запоріжжя : ГУ «ЗІДМУ», 2006. 172 с.
2. Гуцул В. В. Адміністративно-правовий статус Міністерства юстиції України у сфері правової освіти населення. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. Вип. 1. С. 49-53.
3. Подвійне громадянство: 86 країн світу дозволяють, у 51 – заборонено. «Слово і Діло», 2019. URL: [https://www.slovovidilo.ua/2019/10/28/infografika/polityka/podvijne-hromadyanstvo-86-krayin-svitu-dozvolyayut-51-zaboroneno#:~:text](https://www.slovovidilo.ua/2019/10/28/infografika/polityka/podvijne-hromadyanstvo-86-krayin-svitu-dozvolyayut-51-zaboroneno#:~:text=)

4. Приходько А. А. Адміністративно-правове забезпечення запобігання та протидія корупції в Україні за умов євроінтеграції: дис... д-ра юрид. наук. Дніпро, 2020. 485 с.

5. Про громадянство України: Закон України від 18.01.2001 р. № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>

6. Система прав і свобод людини і громадянина. 3. Правовий статус людини і громадянина: Розділ курсу ДО. uapravo.com., 2020. URL: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=4215&id_book=4212&id_parent=4212&id_vid_res=17

7. Украина разрешит двойное гражданство. DW, 2019 <https://www.dw.com/ru/разрешит-двойное-гражданство/a-51702575>

8. Юськів Н. В. Громадянство у системі правового статусу неповнолітніх. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/may/2271/vnulturn201480737.pdf>

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ПРОМИСЛОВИМИ ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ

Карнаух-Голодняк О. В.

аспірант

*Національного університету біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна*

Адміністративно-правове забезпечення поведження з промисловими відходами можна визначити як упорядкування суспільних відносин уповноваженими на те державними органами, їх юридичне закріплення за допомогою правових норм, охорони, реалізації та розвитку.

Поведження з промисловими відходами в Україні регулюється різними нормативно-правовими актами (Законом України «Про відходи», положеннями Державного класифікатору відходів, Національної стратегією управління відходами в Україні до 2030 року, Базельською конвенцією про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням, Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом та ін.).

З огляду на українське законодавство у сфері поведження з промисловими відходами, в ньому існують прогалини в законодавчих актах щодо основних засад системи управління промисловими відходами, що свідчить про недостатність врегулювання з боку держави цієї сфери.